Ἐν Γερμανίᾳ ἠσχολήθημεν τὸ πρῶτον ἡμεῖς εἰδικῶς περὶ τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν· ἀνηρωτήθη δὲ διδάκτωρ ἐπὶ τῇ διατριβῇ «χριστιανικὴ ἀρχαιολογία τῆς Νήσου Σαμίου», ἧς ἀναλυτικὴν μέρος ἐπιτυχεστέρας ἡμῶν συγγραφῆς «Αἱ ἐν τῇ Ἀθήνῃ χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες» σελ. 300 σχήμ. 150 ἔργα ἀνεκδότων.

Ἐπαναγιόντες εἰς Γερμανίας, χορηγοῦντος τοῦ Μαρκησίου Bute, μεταβαίνομεν εἰς Σμύρναν πρὸς σπουδὴν τῶν ἐκεῖσε χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἰδίᾳ πρὸς μελέτην καὶ ἀγορασμὸν τῶν ἐφευρεθεισῶν τῆς Μαρτυράνας, τῆς Κατακόμβης Παλατίνας, τοῦ Monzeale ~~ola~~, τῆς Cefalù, τῆς Μεσσήνης, πρὸς ταῖς ἀμυμήτοις μονοκυμαρχίαις τῆς Νήσου Σαμίου. Ἐπανελθόντες εἰς Σμύρναν ἐφεύρομεν τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν τῆς Νήσου Σαμίου (μετὰ σχεδίων καὶ εἰκόνων σχημάτων· καὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Παντοκράτορος πρὸς τῆς εἰκόνος τούτου 10 Ἰανουαρίου 1889. Σημειωτέον ὅτι, εἰλικρινῶς, ἀντιγράφαμεν τὴν ἐπὶ τὴν πολυτέραν ἐπιγραφήν, καὶ τὰ ἄνω μέρη τῆς πολυτέρας εἰκόνος διαρρήδην), ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτῃ καὶ τίνες αἱ κεραμοπλαστικαὶ κοσμήματα θεωρούμενα, τὸ πρῶτον ἡμεῖς αἱ ἱερὰ μονογράμματα καὶ χωρὶς τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐρμηνεύσαμεν· ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει ταύτῃ ἠσθάνθησαν ἡμᾶς: ἐκ Ἀγγλίας 3000 δραχ. χρυσῶν ὑπὸ τοῦ Μαρκησίου Bute πρὸς ἐπίσχυσιν τῶν μεγίστων ἐξόδων.

Περὶ τῆς συγγραφῆς ταύτης ἐπιμελείας πρίσιν ἐξέφρασαν ἡμῖν τινὰ περιοδικά (The Reliquary vol. III № 4 σελ. 252, Nuova Antologia Anno 15 fasc. 2 σελ. 417, Italo-elleno № 17, the Levant Herald, ἐν Κωνσταντινουπόλει, Theologisches Literaturblatt 1890 № 29, Zeitschrift für Bildend. Kunst 1890, Revue des études grecques tom. V. 1892 σελ. 151, Revue de l'Art Chrétien 1892, Litteraturbericht· Christliche Archäologie 1889-90 καὶ τὸ σύγγραμμα περιοδικὸν «Katholikus Szemle Budapest 1891, ἐν ᾧ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Czapláz ὀνομάζει τὸ ἔργον «μέγα ἔργον σοφόν» La voce della verità 1890 № 66 καὶ πολλοὶ ἄλλοι πολυμαθεῖς Ῥώσσοι, Γερμανοί, Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ λοιποὶ ἄλλοι (Piper, de Rossi, Kraus, Dehio, Zwicker, Dobbert, Alwin Schultz, Victor Schultz, Schmassow, Τίρτιος φιλόσοφος, σύμμυστ Abameleck, Γασίνοκυ, Westlake, Halbherr, Cantuar, Leval, Hirst

Azmelini, Arlwins αρχιμανδρίτης, Γάζης, πατριάρχαι Ιεροσολύμων, Αλεξανδρείας Αντιοχείας, Αρχιεπίσκοποι Σινά, Νεραΐδος, Βαρναβᾶ κλπ, οἱ νῦν ἡγούμενοι ὀνομάζονται τό ἔργον «ἔργον σοφόν» (Czapkar, Arlwins, Schulze, σφίγγουν Abamelech), ἐδίμενον καί ἐρείνας τῆς νέας ἐποικίας ἐστήνουν βάσεις (Zucker, φοιχίσεως) καί ἔργον σοφόν ἄλλον καί ἐφεύρεσιν ἔργων τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ἀναπάμψεως τοῦ ἱερομονοχαμένου (Azmelini). Τοῦ 23 Δεκεμβρίου 1884 συνεστήσαμεν τό τοῦ ἱδρύσεως τῆς χριστιανικῆς Αρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Κατά τοῦ δεκαετηρίδα δέ λαίλαπα, ἀπό μικρόν συμπληρωθεῖσαν ἑκατονταετηρίδα ἐπλάσαμεν σχεδόν τοῦ ἑλλάδα ἀπό τοῦ Ταυγέτου μέχρι τῆς Μετσόβου, ἐστοιχίσθημεν καί σφιγγράψαμεν χιλιάδας ναῶν. Τῷ 1887 ἤρξατο τό σφίλον ἀνεκαλύψαμεν καί σφιγγράψαμεν τά ἐν Μυστρᾷ ἐν τῇ Μονῇ Βροντοχίου (Ἀφεντικό) αὐτοκρατορικά χρυσόβουλλα, ἐν καί ἕτερα νέα αὐτά κείμενα, σφί ἐν τά δέκα ἀνεμέρομεν τῷ τότε ὑπουργῷ κ. Μαυρέα, καί ἄλλα βραδύτερον ὁ κ. Ζηνίου ἐφίδυνε (1892). Ἐστοιχίσθημεν καί σφιγγράψαμεν τοῦ ναοῦ τῆς Μονεμβασίας, τοῦ Χελσᾶρα, τοῦ μετοχίου τῶν ἁγίων Μ! τῆς Μονῆς Σφορμίστας, Γόλας, Ἀτζά, Σφέλ, τό βασιλικόν τῆς Πάρου, τῆς ἐστοιχοῦν Δαμαλᾶ, Πόρον, Αἴγιναν, Πάτρας, Ἀχαΐας, Λεχαινά, Μονῆ Βλαχέρνας, Χλομούτσι, Ἀνδραβίδα, Γαβαλάρι, Ἀμαλιάδα, Franco-villan, τοῦ Μονῆ Ἐπαφρειδίας Πύργου, Ὀλυμπίας, Ζάκυνθον, Κυπαρισσίας, Χριστιανούπολιν, Φιγαλειά, Καλάμας, Κύθηρα, Σίφνον, Τῆνον, Σύρον, Χαλκίδα, Ἐρέτριαν, Βάθειαν, Γυμνό, Λίμνην, Μονῆ Γαλατάκη, Μονῆ Γέρονδα, Μονῆ Μαυρομάτης, Μεδώνη, Παλαιοναυπάκτου, Μανιάδα, Ἁγ. Νικόλαον παρά τό Ρίον, Ναύπακτον, Στιφάνι, Ταξιάρχας Ἀμπελόκηποι, Φενεοῦ, Λαύραν, Μέγα Σπήλαιον, Μονῆ Ταξιαρχῶν Κορινθίας, Μεσολόγγι, Ἀγρίνιον, τοῦ παρά τῶν Χαβ. Μονῆ τῶν 6 Ἀγ. Χαν. τοῦ ἀρχαίου Δημητριάδα καί Ἐφραί Τρίκκαλα, Μετέωρα, Καλαμπάκαν, ~~Μονῆ ὁσίου Λουκᾶ τοῦ Δελφοῦ~~ τά ἐν ἐκλεγράψαμεν καί σφραγῖδας ἐγκαταστήσαμεν τά τοῦ τρίχου τῆς Μεγαλοπόλεως καί χρυσόβουλλον καί καθεδρικήν αἰωνόβιον, τοῦ μοναδικοῦ αὐτῆς ἐμβλήματος κτηζίσεως, ~~τοῦ ἐν Λεβαδείᾳ Μονῆ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ~~.

Ἀνίγνωμεν καί ἐκλεγράψαμεν νῦν τῶν 2000 ἐπιγραφῶν ἐξόμεθα ὁρόν ἔνδοξον· σφιγγίσαμεν ἐν τό Μουσεῖον ἤδη 2088 αὐθεντικά. Τῶν ἀνῶν χρόνων τῶν 100 ναοί ἀρχιτεκτονικῶς κατεμετρήσαμεν, καί 400 πλείστα μνημεῖα τῆς χριστιανικῆς τέχνης ἐγκαταστήσαμεν. 148 εἰκόνες τοῦ Ἰησοῦ καί τῆς Θεοτόκου σφιγγίσαμεν· ἀπό τῆς σοφίας δέ τό λαῖνο 200 βυζαντινῶν ἀγιογράφων, τέσσαρας ἀγνώστους, τῆς ἱστορίας ἔγκα-

ρίσαμεν. Εἰς τὴν Μόναχον ἀναδοχὴ τοῦ ζωγράφου κ. Ἀδάμ ἐδέχθη Ἑλληνικὴ λαμπάς μὲ ἐπιτυχίαν τὴν δυνατὴν τῶν σχετικῶν ἀρχαιογραφικῶν σχεδιογραφημάτων τοῦ Θειρσίου, οὗ τὸν κατάλογον τῆς ἐκθέσεως μετὰ ~~[illegible]~~ ὀρθογραφικῶν ἐκδίδομεν (1891).

Ἡ Α. Μ. Ἡ. ἡ Αὐτοκράτειρα Φρειδερίκη τῇ 20 Νοεμβρίου 1889 ἐπεσκέφθη ἡμᾶς κατ' οἶκον, ἐδείξαμεν τὴν ἰδιωτικὴν ἡμῶν συλλογὴν ἣν εὗρεν ἐνδιαφερομένην εἰς τὰ χριστιανικὰ Μουσεῖα. Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἑταιρείας εἰς δεκαετίαν ~~[illegible]~~ διευθύνομεν τὰ χριστιανικὰ Μουσεῖα, εἰς ἃ συν. τοῦ βίου ἡμῶν κατετρίβομεν. Μία δὲ περιοδικὴ ἐδίμησεν ἡμᾶς, ~~[illegible]~~ ἐν τῇ ἡμῶν δημοσιεύσαντες (Allgeneine Kunst Chronik 1895 Heft. 9.)

Ἐν τοῖς ἔτεσι τῆς Ἑταιρείας 1892–1894 ἐκτός τῶν ἡμῶν μελετῶν ἐδημοσιεύσαμεν. Τῷ 1893 ἐφεδεύσαμεν ~~[illegible]~~ «δημοσιωδεστέρα ἔργα», ἐν οἷς ἡ μετάφρασις ἀπὸ τῆς λατινικῆς καὶ ἀρχαίας Σλαβικῆς μετὰ τῆς Μονοπῆς Luoff τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἐν Ἀμβροσιανῇ δοξολογίαν ψαλτῳδιῶν κατὰ τὸν χαίρετε τῆς Α.Β.Υ. ἐν τοῖς διαδόχοις. Ἐν τρίᾳ δ' ὁλόκληρα ἔτη ἐν τῇ ~~[illegible]~~ ἑβδομάδι ἐδημοσιεύσαμεν σειρὰν ἄρθρων περὶ τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης, ἐν οἷς τῆς Μονῆς Δαφνίου τῆς ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακαινισθείσης, τῆς Παναγίας τῆς Χαλκέως, Χριστιανικὰ ἔθιμα καὶ ἔθη, περὶ τοῦ Ἁγιωνυμίτου πίνακος, τῆς Καισαριάνης, τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ καὶ τοῦ Νικοδήμου κτλ. κτλ. (1882 ~~[illegible]~~).

Ἐν τῷ Παρνασσῷ ἐφεδεύσαμεν μονογραφίαι περὶ τῆς Μονῆς Καισαριανῆς μετὰ τῶν Πατριαρχικῶν ἐκθέσεων τόμ. 5. 1881.

Πολλὰ δὲ ἐλασσόνων διατριβῶν ἐν διαφόροις περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσιν ἐφεδεύσαμεν ἐν οἷς παραδείγματι χάριν «Λειτουργικοὶ κώδικες» Ἐφημερίς 28 Ἰαν. 1883 «Κατάστασις τῶν παρ' ἡμῖν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων» Ἀθῆναι 1883 30 Σεπτεμβρίου. «Ἱστορία τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων καὶ τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου» Ἐφημερὶς Νοεμβρ. 1883. Ἀρχαιολογία τῶν χριστουγέννων» Ἑστία 1883. Μονὴ Φανερωμένης καὶ Πετράκης Ἑστία 1882. «Ἀρχαιολογία Πάρου» Ἀθῆναι 1885. Ἀναστάσιμος ὕμνος. Ἑστία 1884. Ἔκθεσις περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου λεβαδείου καὶ τοῦ ὁδίου

λουκᾶ, Σμύρ. 1885. Ὁ Ἀποστόλος φίλιππος εἰς Ἀθήνας. Χρονικὸν Ἀθηνῶν 1885. Ναὸς τοῦ Νικοδήμου. αὐτόθι 1888. Γέννησις τοῦ χριστοῦ. αὐτόθι 1888. Περὶ λίχνου αὐτόθι 1888. Τὸ παμμέγιστον εὐαγγέλιον αὐτόθι 1886. Ἀρχαιολογία τοῦ Παραμυθιακοῦ Κανόνος καὶ ἔμμετρα ἄσματα στὴν χριστιανικὴ ἑορτὴ «Σμύρνη» 1888–89. Ὁ Ἀθήνησι ναὸς τοῦ Ἁγ. Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου «Ἀθῆναι» 1887. Περὶ τῶν ἀρχαίων διαμονῶν «Σμύρνη» 1888. Εὐχαριστηρία ἱερολογία «Σμύρνη» 1888. Ἡ γραφὴ τῶν ἑνδεκάτων «Σμύρνη» 1887. Ἀλληγορίαι φανερωμένης αὐτόθι 1887. Ἐν τῷ ἑβραϊκῷ ὁρολογίῳ μελέτη εἰς τὸν ψαλμὸν ρλε΄ «Ἀνθήρ». Περὶ φροντίδος. Ἀθηναϊκὴ ἡμερίς 1889–90. Λόγος εἰς τὰ γενέθλια τοῦ χριστιανικοῦ Μουσείου εἰς τιμὴν τῆς Α. Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης τῆς Α. Υ. τοῦ διαδόχου καὶ τῆς ὑπερτιμίου Σοφίας ἡμερίς 1890. Περὶ Καισαρείας καὶ τῶν ἔργων αὐτῆς «Ἡμερίς» 1890. Ὑπόμνημα ἀνακοινώσεως «Καιροὶ» 1890. Λόγος εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς εἰς τὸν Ζαοσεῖν ἐκδόσεως τῶν ἔργων Θεοδώρου ἀχρόντου «» 1891. Χρονολογικαὶ μελέται εἰς τὴν λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. «Ἀναλέκτα» 1893 αὐτόθι.

Ἐξόμενοι δὲ τῶν ἐκδόσεων. Ἐχομεν δὲ γραφὰς τὰς εἰς ἑκατὸν μεγίστας ἐκεῖ τὸν 18ον αἰῶνα περὶ τῶν διαμονῶν τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας γ.) τὰς ἐπιστολὰς ἀρχαιοτάτας μέχρι τῶν νεῶν διαμορφώσεων λειτουργικῶν τῆς ἐκκλησίας δ.) Περὶ τῶν Βυζαντινῶν πατριαρχικῶν πατριαρχείων τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιεπισκοπῆς ε.) σχεδὸν πατριαρχικὰ γράμματα καὶ ἀνέκδοτα διάφορα χειρόγραφα τῶν ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Βενετίας βιβλιοθηκῶν ϛ.) ἀνέκδοτα ἐκκλησιαστικὰ γράμματα ἐκεῖ η.) αἱ εἰς τὴν ἑλληνικὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν θ.) χριστιανικὴν ἐπιγραφικὴν ι.) Ἀπὸ τῶν ἐκ παλαιοτέρων συγγραφέων παραδόσεις τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν ια.) Βυζαντινοὶ ἁγιογράφοι καὶ ἔργα αὐτῶν αὐτόθι μέχρι τῆς σήμερον καὶ ιβ.) χριστιανικὴ ἁγιογραφία μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Βυζαντινῶν πατριαρχείων ὀρθοδόξων ἁγιογραφικῶν τόμων.